Барыы дойдулар пролетарийдара, холбоһуҥ!

САНТА ОЛОХ

Хаһыат 1931 сыл алтыныһы 15 күнүттэн тахсар

ССКП ЧУРАПЧЫТААҔЫ РАЙКОМУН УОННА НАРОДНАЙ ДЕПУТАТТАР ОРОЙУОННААҔЫ СОВЕТТАРЫН ОРГАНА

№ 112 (6236) | 1985 сыл балаҕан ыйын 24 күнэ ОПТУОРУННЬУК | Сыаната 3 харчы.

Интенсификация суолунан

СУЗДАЛЬ СИРИГЭР

СЫЛГЫ КЫСТЫГА

Сылгы иитиитэ — ороҕуон экономикатын биир сүрүн салаата. Бэйиэги чулуу сылгыһыттарбыт кэмниэ сылларбарабыт сиэннэригэр үлэни табан тэриллэхтэ, эйигэ табыгастаах усулуобуйаларын сатабыллаахтык туһаныахха бу салаатын ойоҕо доҕоттоту шыыахха сөбүн өссө тугул кэрдэрдүлэр. Киниилэртэн сорохторо уон биэрис пятилетка сылларыгар бэйэлэрин үлэлэрин биллэрдик туһаран республикаҕа социалистическай күөтэлиһиигэ кобүлэтиллэр.

От ороҕор дааһыт кыстык, ити кинигэлэригэр кытта тэҥнэһэллэх, сөптөөх тэрээһини сүөх атаҕырыллыбыта. Оноон бэйэлэ сылгы туһаҕа сүөх алдьатар сыл туһаланнаах кэмнэһэритээҕэр 38 тэбиэнэ узаатта. Бизнэс тороттуурга кулуну дэлэбэй шыыҕа имэ үгүс эмэлэлэр быһыгынытыллыбат намыһах көрдөрүүлэннилэр. Сыл саҕаланыыгыттан барыта 4305 кулун шыллыбыта. Оттон ороҕуон сылгыһыттара пятилетка тумүктэһиннээх сылдьар шлыһыт социалистическай обязательстволэриттэр 4992 кулуну шлаҕа баллыртоммыта.

Бүтүүлүбүтүннэрэ быдан ырааһах төрүөт «Чурапчы» уонна Субуруускай хаһыаттан совхоһтарга шыллар. Ити хаһаллыстыбалар сылларыгы былаанньарын 79-тэ бырыһыан төлөрөн ыыллэр. Быһырыллыбатын шла бу салаага үлэни бөлүчча туһаран эстит «Мындаҕалаай» совхоһ сылгыһыттара былаанын үүнэн ыһыллэн 71,7 бырыһыан төлөрөн эмиэ хаалыылаахтар ахсааннарыгар киирдилэр.

Кыстыкка киирэр дэм кэлэ. Кыстык Кыстыкка киирэр кэм кэлэ. Бэйэги совхоотарбытыгар ынах сүөһү кыстыгын тэрийии түбүгэр сылгыны көрүү-харайыгы тирээн турар боппуруостара үүрүллээрэ инстэл буолбатах. Сылгы үөрэ, айылҕатын биһиэтинэн, кыһыны хайдах эмэ туоруо диэн сыһыа өйдөбүл биллигин да баар. Ити омсолооҕ өйгө-санаага аралдьыйан ардыгар улахан иэчэлгэ сүгэбит.

Сылгы кыһыллыгы сүрүн аһылыга — кэнчээри балаҕа үүнэр эрээри, хаһыы туруугун кыстык хаар төһөгө түһэрэ, сир хайдах төлөрөн быһаарыы, Сылгыта үгүс дьыл кэлэ диэн бэйэни алдьаналан олоруох хааллан баран кыстык кыһалҕаныгар шлларбат курдук эрэттэн дьаһаныахха. Совхоотар салайааччылара, специалистара маанай улахан суоталлаах боппуруоска өссө да бөчүүмэлэхтик, ньиэчи-хоччу кэлэсэ, быһаарса киирэллэр.

Туох хаһыы иннинэ, хас совхоз, отделение ахсын сылгы кыстыыр сирин барытын сирийэн көрүөхэ уонна онно олоҕуран хастарыы маршрутун хаһыллэхтик отторуохха. Сылгыны ырааҕы ньиэчэрэн көрө туора урохторго таһаарыыны бөҕиэтиттэн былааннаныахха.

Аһылык баалласталыы отторуутга сылгыга сөптөөх от, фураж, о. д. а. бэриллэрин уонна бэрэтээдьиктэргэ, звеньаларга эрдэттэн түттарыллыбатын сигэһиллэхтэ. Быһыллыбат аһылыгы сарбалиэ сатаабахха сылгыһыттарга эрдэ бэлэмнэхтэ. Урукку сылларга курдук, сүөһү күрүөһэлээбэт, төлөбүт отторуун сылгы аһылыгын баалласталыгар киллэрэн бэйэни алдьаныыны хаһыллыахтарыҥ табыллар.

Убаһаны биэтэрэн кэмигэр араарыы уэхан суоллаахтар. Тыыныы тухэ илиитин биилэр туруктарын туһаран сылгыга убаһаны алтыныыга араарар бүтэриэхтэ. Сылгыны быраактаһыыны эрдэ ыытан кырдьаҕас оттун сайыныгы үөйүүгүн ба-на түһэрбэккэ сорохтуоскага гуттарыахха. Быйылгы күрдук кэнчэ аһылыктаах дьыкга убаһаларын государствога туттарыыны эмиэ үлэҕэлэт-кэнчэлэт ордук. Оттон аналлаах уотуу кэнниттэн ааҕыллар оттун норөө-сааранна сүөх кэчэйбэт аһатыахха. Убаһаны күүдэнэ уотуу улахан кэдэҥүстээҕин былырыын «Мындаҕалаай» совхозтан В. Н. Брыгаев итэҕэтиилэхтик дьаһаспатыбыта. Бэйэ 35 убаһаны 50 хонукка аһаппат кас бөлүүлэрэ ортотунан 54-түү килограмм төлөбүллэрин сиппэтэ.

Хаһыы бэрэрэ саҕаҕа курдук, сылгы шлпиитигэр сигэһиннэ кадрлар бэйэлэриллэр. Кэнэнги сылларга сир ахсын кырдьаҕас сылгыһыттары хэбэх эҥэр дьон солбуйаллар. Оттон сорохтор бу кэнэҕэ-нэ сыстан эрэллэр. Кыстык саҕаланнаҕына шлиннэ совхоотар директордара, партийнай уонна комсомольскай тэрилтэлэрэ хас бириигэдэ, звено ахсын наставничествоны одохтуур обязательстээхтэр. Ыччаты кытта уолсай тылы булар, дьон үлэтин сүрүннүүр кыахтаах опыттаах сылгыһыттар совхоотарга аҕыйаҕа суохтар. Киниилэри табан сүүкэрдиэххэ, аттарыахха наада.

Коллективтэры бириигэдиэн бэрэһиэккэ киллэрэннэн сигэһэр кэм кэлэ. Хонтороҕо, Кылыҥхаҥа, Мүтүдэй отделениетыгы кэнэ бириигэдэттэр бэлигин даҕаны сылгыны бөлүүлэһэн түс-үстэ болөҕүнэ көрдөрө сөпсөлэһиэхтэрэ.

Ороҕуоҥҥа сыл ахсын эрэ-дэҥэ үүтгэй көрдөрүүлэри сигэһэр сылгыһыттар аҕыйаҕа суохтар. Ол эрээри орто таһымҥа тахса иликтэр, хаһыылаахтар өссө да хабахтэр. Маннык эмэтэх үлэлээх звеноларга сөптөөх бэлэмнэ үүрүллүбат. Звенолар, бөлүүлэр сылгыһыттар икки ардыларыгар кыстыгы тэрээһиниэхтэрин атаардар өйүн кэхтөөх күрэхтэһиини тэрийэхтэх, ыччаттаһыстыбалар туруулуларын бэрэбиэркэлээн, хонтуруоллаан иһиэхэ.

Сылгы кыстыга саҕаланара чугаһаата. Кыстыкка болөҕөһүннүк сир ахсын тэрээһиннэхтик кыстыы — утылыгылыыбат сорук.

ЧУРАПЧЫ, ОДЬУЛУУН

Профтехучилище директорыгар

Саха АССР профессиональнай-техническай үөрэхтэһиигэ управлениетын коллегията училище коллективын стахановскай хамсааһын 50 сыла туолуутун чиэһигэр социалистическай күөтэлиһиигэ ыйаһыллааҕынан тахсан ССРС Профессиональнай-техническай үөрэхтэһиигэ Государственнай комитетын Бочуоттаһай грамотатынан наҕараадаланыыгыттан эҕэрдэлиибит.

Эйиги коллективтыгыт пятилетканы ситиһиилээхтик түмүктэһиигэ, ССКП XXVII съезбин достойнайдык көрсүүгэ саҥа ситиһиилэри бэлэмнээбит.

Управление начальнига ЗАМОРЩИКОВ.

XI пятилетка: түмүктээһиннээх сыл

КҮН АХСЫН УДАРНАЙДЫК!

Үс ыйынан эрдэлээн

Эргиэн систематыгар Анастасия Петровна Захарова үлэлээбитэ ыраатта. Кини ороҕуон кинигинээҕи кинигэни атыылыыр маҕазыыныгар сэбиэдиссэйдиир. Сэбиэскэй кооперация туйгуна үлэлиир коллективын быыл хомуу үлэлиттэрэ дьиэлэһэллэр. Кыбаанаҕа бэлэмнээн, үгүс көрүүлэр, бэрэдэкээтэр, биэс технологическай дассиэлэммэ оноҕоһуллубуттар. Кэлэн сыл ахсын балтараалыы эмэлүйүөн ыраах барсыы эмиэ.

Соҥоһоллорбут: «Коллективтаахпыт» хамсааһын ыытыллыбыт, Субуруускай хаһыат уонна Бард Мориос аатынан совхозтарга үөрүүлүү таһыллыыгыттар туруоруулуннуна.

«СО» корр.

Уоҕурдуу таһаллар

Бу күннэргэ «Сельхозхимия» хамсааһын сэтэ-тэ-ферматын бригаадата Алыа Бэстэхтэхтэ «Мындаҕалаай» совхозка уоҕурдуу таһаллыгар туруоруулунна. Бу шшиннэ-тэ-ферматар Л. Л. Максимов, А. Е. Марков, А. С. Жарков, Т. Н. Казанцев, С. С. Андреев, Н. Н. Сидоровтар, А. С. Макаров буолаллар. Эрэлэх Эрэстиин аатынан совхозка — 200, «Чурапчы» совхозка — 100, «Мүтүдэй» совхозка — 80 тонна минеральнай уҥуордуулуу тасыттара.

Бригаадаҕа «Мындаҕалаайтаҕы» сорудахтыы таһаарэт, Субуруускай хаһыат уонна Бард Мориос аатынан совхозтарга уҥуордуут таһыллыгар туруоруулуннуна.

«СО» корр.

Кыстыкка бэлэмнэр

«Чурапчы» совхоз Сылгылаах отделениетыгар общественнай сүөһү кыстыгын сирин бүдэл. Ахсаҥ уҥуор 280 субан суөһү тиэрдиллэн, көрүүгэ-харайыгга туруоруулунна. 7 сибиилэх И. В. Макаров звеньота сылгы кыстыгын курдук, субанан суөһү сүүрэ дьиэлэһэллэр. Бүгүн Россиятаабы социалистическай күөтэлиһиигэ кыайыылаахтарыттан бириигэдэни, звеноны ветеринарын, үүт комплексын операторын Мария Степановна Лобаһы төрөөбүт хүтүөкэ эрэдэлэлиэр; трактористар Василий Санегга саҥа тракторынан сүөһү аһылыгын бөлөмнэһиигэ, табаҕас таһыыгытыгар, сири хаҥуруутуга үлэлиэр.

ССТА фотохрониката.

210 тонна туттарылыыны

«Мындаҕалаай» совхоз ааспыт субуотаҕа эскуула төрөөбүттэрэ үөнэ хайдыгыыны кэнэҕүнэн хаппыыста түмүүгүн төмүүрү түмүктээтэ. Бигдиэнгэ туһаҕа хомуу үлэлиттэрэ дьиэлэһэллэр. Кыбаанаҕа бэлэмнээн, үгүс көрүүлэр, бэрэдэкээтэр, биэс технологическай дассиэлэммэ оноҕоһуллубуттар. Кэлэн сыл ахсын балтараалыы эмэлүйүөн ыраах барсыы эмиэ.

Соҥоһоллорбут: «Коллективтаахпыт» хамсааһын ыытыллыбыт, Субуруускай хаһыат уонна Бард Мориос аатынан совхозтарга уҥуордуут таһыллыгар туруоруулуннуна.

«СО» корр.

ОДЕССА. «Одесский завод» тэрилтэлэ-тэ научнай лаборатория университет ученайдарын үлэ-хамнас производственнигэр бириэ үлэлэһиигэ табыгастаах фирматынан буолла. Маннык телефон уһаатар сөптөөх суоннаах сымыйан таһаарар олус кыра үүтээ диаметрдарын хонтуруоллуур лазернай установка оноһуллубута. Кэбэҕэ хаҥастыбатын өйүнэн хаалларан туран, утах диаметрын кэчэтэр кыах үөскэтэ, ылган ороскуотун 40 бырыһыан намтаата.

ЛЮЭСА. (Эстонскай ССР). Лэнсэмэй судаарыстыбаннай завод сакаастаччыларга диэтэрэллэ графиктаах уруттан ааһаллар. Түргэтэтэн бөлөҕүүлүбүт технологическай бириэмэ-хини тэрээһиннэри сөпсөһөллөөтө. Бэлигин предприятие ый ахсын быһаары таһаарар 3 уотун сылдьар контейнерга сиэтэр.

АЛМА-АТА. Туркестан станциҥа производственнай телевидение киирдэ. Ити үлэҕэ-нэ пагонщары көрөөччүлэрэн бисколуур кыаҕы биэрдэ. Электроннай контролердар ахсаан-нааҕы сөҥүүнү иһиэгэр пагонщар ис уонна тас дефектэрин быһаралар, контейнердары тэбэрүү тэбэ табатын көрдөрөллөр. Ити систематары тэрийии бэрээдэгэтин үс гыммыт биирдиилээн кылгатта.

(ССТА).

Партийнай олох: отчуоттар-быыбардар

БОЙОБУОЙ ДЬОҔУРУ ҮРДЭТЭН ИҺИЭХХЭ

Бу күннэргэ оройуон сыахтааҕы партийнай тэрилтэлэригэр отчуоттуур-быыбардыыр мунньахтар буола тураллар.

Мантан аллараа ол мунньахтар тустарынан матырыйаалдары бэчээттиибит.

ЧАКЫР

Партийнай тэрилтэ, кини бюрота (секретарь В. Г. Титов) отчуоттуур сылга тэрийэр уонна ниэтэр үлэни быһаан быһыытынан ыыппыт. Ый ахсын буолбут уопсай партийнай мунньахтарга уонна бюро мунньахтарыгар хаһаайыстыбаннай уонна культурнай тутуу боппуруостара активнайдык дьүүллэһиллибиттэр. Уураахтар туолууларын тэрийиигэ уонна хонтуруоллааһыныгар болҕомто күүһүрбүт. Ол түмүгэр Эрилик Эристиин аатынан совхоз маннааҕы отделениета үүтү государствоҕа туттарыы пятилеткатааҕы былаанын болдьоҕун түөрт ый иннинэ толорбут. Фермалар коллективтара сыл хаалбыт кэмигэр былааны таһынан 140 тонна үрүҥ илгэни туттарарга сорукталлар. ССКП XXVII съеһин чиэһигэр ударнай үлэ вахтатын салгыыллар. Эккэ уонна түүлээххэ государствоҕа кытта эмиэ толору лахсар кыахтар үөскээбиттэр.

Ол эрээри производство кэдьүүһүн үрдэтиигэ үлэ билигин да ситэтэ суох диэн бэлиэтэннэ партийнай мунньахха. Быйыл оттооһун былаана 65,8 бырыһыан эрэ толорулунна, эбии аһылык соҕотуопката эмиэ кыаллыбата. Онон сүөһү кэмчи аһылыгынан кыстыырга тиийдэ. Партийнай мунньахха уталыттылыбат сорук быһыытынан дулҕаны быһыыны, ходуулааһыны тэрийии, бу үлэлэргэ общественноһы киминик тардыы туруорулунна.

Кыстык субу тиийэн кэллэ. Ол үрдүнэн сорох фермалар билигин даҕаны оннуларын ситэ була иликтэр. Маннытагы эбии аһатыы үчүгэйдик тэриллибэтэ. Ол охсуутугар ынах быһа түһэн эрэр. Кыра сүөһү, кыстыыр хотонун эрдэ бүлбүтэ эрээри, бачааныга диэри сөптөөх коруунэн-харайыынан, эбии аһылыгынан ситэ хааччылла ылбакка турар. Отделениеҕа общественнай сүөһү тутута суох буолуута быйыл эмиэ таһаарылынна. Итии иттэлтэр түргэнник туоратыллыахтаах тустаахтар. Коммунистар салайар кадрдарга, специалистарга, туһааннаах үлэ коллективтарыгар итиннэк чопчу кэрдэбүлү туруордулар.

Партбюро олохтоох общественнай тэрилтэлэр үлэлэрин билэрдик сэргиппит, кинилэри тэрилиибэх буолууну, дьиссипилинэни уонна бэрээдэги бөҕөргөтүүгэ балачча түмүт. Ону сиэрдээхтик бэлиэтээн туран, партийнай мунньах арыгылааһыны уонна алкоголизмы утары, общественнай бэрээдэги бөҕөргөтүүгэ үлэни өссө күүһүрдэргэ быһаарда.

Мунньахха тыл эппит коммунистар итилэри сэргэ партбюро саҥа састааба сыахтааҕы комсомольскай тэрилтэ үлэтин күннээҕи салайарыгар, капитальнай тутуу, ис суолларын оҥоруу курдук тутаах боппуруостарыҥан утумнаахтык дьаһыктанарыгар, Бэрэ, Магири уонна Таатта үрэхтэрин ходуһаларын тупсарыыга уонна кэлэтигэ быһаччы оруоһуругар этиилэри оҥордулар.

Партбюро үлэтэ ортонон сыаналанна. Кини саҥа састааба 5 киһиттэн талылынна. Партбюро тэрээһин мунньаҕар кини секретарынан **В. Г. Титов** хаттаан быыбардынна.

П. Кириллин.

АРЫЫЛААХ

Секретарь отчуоттуур дакылаатыгар уонна ону дьүүллэһиигэ тыл этиилэргэ партийнай мунньахтар кэмигэр ыытыллан испиттэрэ, олорго салайар кадрдары, коммунистары отчуоттатыы тэриллибитэ, критическэй этиилэри олоххо киллэриигэ болҕомто уурулла эрэрэ, народнай хонтуруол группата хаһаайыстыбаннайа суох былыылары кэмигэр арыйыыга рейдэлэри, бэрэбиэркэлэри балачча ыыппыта бэлиэтэннилэр.

Улахан итэҕэс быһыытынан партийнай тэрилтэ, кини секретара таб. Беляева П. Н. отчуоттуур кэмнэ дьону кытта үлэни мөлтөппүтэ, отделение советын, сельсовет исполкомун уонна олохтоох общественнай тэрилтэлэр үлэлэрин ситэ сүрүннээбэтэҕэ ыйылынна. Урукку өттүгэр куһаҕана суохтук үлэлээн испит «Чурапчы» совхоз Арыылаахтааҕы отделениета кэнники сылга былааннаах сорудахтарын толорбот буолбута, үлэ тэрээһинин уонна дьиссипилинэтин билэрдик мөлтөөбүтэ итинэн быһаарыллар диэтилэр коммунистар.

—Биһиги отделениебытыгар кэнники кэмҥэ салайар кадрдар биирдэ түмсэн үлэлээбиккэнэрэ кыаллыбата, ону партийнай тэрилтэ кыайан киниибэтэ,— диэтэ И. Д. Каженкин.— Ол охсуутугар үлэ-хамнас эрэ-даҕаны тэриллибэт буолла. Быйыл үүтү ыныга уонна государствоҕа туттарыыга улахан хаалыы таҕыста. От хааччыстыбата мөлтөх, сиилэс кэмчи. Кыстыыты тэрийии элбах итэҕэстэрдээх. Сүбэлэһэн, түмсэн үлэлээһин суоҕуттан ыһыллыы тобуллуу, хаһаайыстыбаннайа суох буолуу чахчылара элбээтилэр. Саҥа састаап итилэри учуоттуура, салайар кадрдарга кэрдэбүлү күүһүрдэрэ наада.

Партийнай тэрилтэ дьону кытта үлэни мөлтөппүтүн, отделение специалистара бэйэлэрин үлэлэринэн иннэн-тоҕон дьаһыктаммат, эппиэтинистэрин ситэ билиммэт буолбуттарын, онуоха салалта өттүттэн сөптөөх кэрдэбүл туруорулубатын коммунистар Е. П. Пинигина, М. У. Данилова уо. д. а. сааһан сөпкө критикалаатылар.

Мунньахха рабочай ыччаттар активностарын салайынарыгар, кинилэр сынньалаҥнарын тэрийиигэ болҕомто уурулубат буолбута, сельскэй Культура дьиэтэ алҕас мөлтөхтүк үлэлиирэ эмиэ сиэрдээхтик сэмэлэннэ.

Мунньах коммунистар производствоҕа уонна общественнай олоххо активностарын салгыы сайыннарарга, онон партийнай тэрилтэ бойобуой дьоҕурун үрдэтэн иһэргэ туһаайан уураах ылынна.

Партийнай тэрилтэ секретарынан маҥнайгыт **М. М. Дарамаева** быыбардынна.

Е. Петров.

БАХСЫ

Маннааҕы партийнай тэрилтэ «Мугудай» совхоз Чыаппарааҕы уонна Толоонноову отделениеларын коммунистарын түмэр. Кини учуотугар билигин 30-ча ССКП чилиэнэ турар. Бу—улахан күүс. Коммунистар совхоз производствотын бары салааларыгар аттарыллан үлэлииллэр. Онон кинилэр оруоллара ыттан, үлэ коллективтарыгар сабыдыаллара өттүттэн бэрт элбэх тутулуктаах. Ол да иһин партийнай мунньахха партбюро секретара П. Н. Решетников отчуоттуур дакылаатын дьүүллэһии активнайдык, ирдэбиллээхтик барда.

Отчуокка уонна тыл этиилэргэ производствоны салайыыга, дьиссипилинэни уонна бэрээдэги бөҕөргөтүүгэ, туруорулубут участоктарыгар дьыала туругар кадрдар эппиэтинистэрин үрдэтиигэ партийнай тэрилтэ, коммунистар оруоллара үрдээн иһэрэ бэлиэтэннэ.

Партийнай тэрилтэ, кини бюрота отчуоттуур сылга партийнай-тэрийэр, политическэй-ниэтэр үлэ бочуумнаах боппуруостарын быһаарыллааннаахтык дьүүллэспиттэр, олохтоох тэрилтэлэр салайааччыларын, коммунистар отчуоттарын уонна информацияларын истиини тэрийбиттэр. Ол буоллаҕына производственнай былааннары, социалистическай эбээһэтэлистибэлэри толоруута билэрдик көмөлөспүт.

Ол эрээри партийнай мунньахха, эрэйиллибитин курдук, сүрүн болҕомто баар итэҕэстэргэ уонна кэтэтүүлэргэ, олору туоратыы суолларыгар туһаайыллыбата.

Партийнай бюро биир сүрүн итэҕэһинэн активы кытта мөлтөхтүк үлэлиирэ бэлиэтэннэ.

—Отчуоттуур кэмҥэ партийнай тэрилтэ олохтоох активы ситэ түмпэтэ,— диэтэ ССКП чилиэнэ А. И. Катакинов.— Биһиги наһылиэнньэлэригэр государственнай учреждениеларын салайааччыларын үгүс өттө партията суохтар. Ол үрдүнэн кинилэри партийнай олоххо тардыы ситэтэ суох. Аһаҕас партийнай мунньахтар сэдэхтик, хам-түм ыытыллаллар. Наставниктары, производство бастыҥнарын кытта үлэ, кинилэргэ тирэбирэн эмиэ мэлдьи кыаллар буолбатах. Партбюро саҥа састааба итини учуоттуох тустаах.

Коммунистар А. А. Петров уонна А. С. Левина бэйэлэрин этиилэригэр ыччаты кытта үлэ, үлэһиттэр сынньалаҥнарын тэрийии ситэтэ суоҕар, оройуон биир бөдөҥ уонна ыраах нэһилиэгэ кэнники сылларга Культура дьиэтэ суох олороллоругар, сибээс средстволара мөлтөхтүк үлэлииллэригэр, автоматическай телефоннай станцияны олоххо киллэрэргэ бириэмэ уолдьаспытыгар болҕомтону тардылар. А. А. Петров ититтэн салгыы совхоз салайааччылара командировкаҕа кэлэ сырыттахтарына үксүн мунньахтаат тоннолорун, Маастарга сиһиччи сыаддьан үлэ дьонун кытта иннэн-тоҕон кэпсэппэттэрин, быһаччы көмөлөспөттөрүн критикалаата.

Совхоз рабочайдарын, ордук сүөсүһүттэр, олорор усулуобуйаларын тупсарыыга үлэ ситэтэ суох. Быйыл Чыаппара Толуһугар сүөсүһүттэр дьиэлэрэ үлэҕэ киирпэхтээх, ону сөптөөх инвентарынан хааччыйарга совхоз салалтата көмөлөһөрө наада. Кэлэр өттүгэр олорор дьиэлэри тутууга салалта ылсара эрэйиллэр. Бу туһунан партийнай мунньахха отделение профкомун председателэ В. В. Лыткин этэ.

Мунньахха партийнай тэрилтэ саас өттүнэн кырдьан эрэрэ, онон бастыҥ ыччаттартан партияҕа үүнэрии наада буолбута эмиэ бэлиэтэннэ.

Партбюро үлэтэ ортонон сыаналанна. Отчуот сүнньүнэн туһааннаах уураах ылылынна. Биэс киһиттэн партийнай бюро саҥа састааба быыбардынна.

Бастакы тэрээһини мунньахха партбюро секретарынан **П. Н. Решетников** хаттаан талылынна.

Н. Хоютанов.

Совхоз парткомун мунньаҕа

Хатылыга Субуруускай аатынан совхоз партийнай комитетын тэрээһин боппуруостары көрбүт мунньаҕа буолла.

Атын үлэҕэ барбытынан С. И. Никитин совхоз парткомун секретарын эбээһинэһиттэн босхолонно.

Партийнай комитет секретарынан бу иннинэ совхоз профкомун председателинэн, партком секретарын солбуйааччынан үлэлээбит **Ульяна Николаевна Атласова** биир саҥаанан быыбардынна.

Партком мунньаҕар ССКП райкомун бастакы секретара И. П. Листиков кыттынна уонна тыл этэ.

Партийнай үөрэх систематыгар

Партия ис уонна тас политикатын ССКП КК муус устардааҕы (1985 с.) Пленумугар туруоруллубут тирээн турар проблемаларын үөрэтиигэ

Марксистскай-ленинскэй үөрэхтээһин систематыгар, туох ханнык иннинэ 1984-1985 сс. үөрэх программатын ситэрбит марксизм-ленинизм төрүттэрин оскуолаларын, научнай коммунизм оскуолаларын, теоретическай уонна методологическай семинардар, комсомольскай политүөрэхтээһин оскуолаларын уонна семинардарын истээччилэригэр, ССКП XXVII съеһигэр диэри кэмҥэ **түөрт тема** сүбэлэнэр. Олор ССКП съезд иннинээҕи үлэтин дьоһун суолталаах өрүттэрин көрдөрөллөр («Правда» б. дь. атырдьах ыйын 7 күнүнээҕи №-рин көр).

Мантан аллараа ол темаларга занятиеларга ССКП КК иһинээҕи Бүтүн Союзтааҕы Политическай сырдатыы дьиэтэ бэлэмнээбит бириэмэрнэй былааннарын бэчээттиибит.

Дойду социальнай-экономическай сайдыытын түргэтэтии—партия, советскай норуот бүттүүнүн уталыттылыбат соруктара.

ССКП муус устардааҕы (1985 с.) Пленума дойду социальнай-экономическай сайдыытын түргэтэтии программатын туһунан.

Социальнай-экономическай сайдыыны түргэтэтии сүрүн туһаайыылара уонна суоллара.

ССКП үһүн кэмнээх политическай линиятын идеологическай хааччыйыыта.

Общество материальнай-техническэй базатын хаачыстыба өттүнэн уларыта тутуу тирээн турар проблемалара.

Научнай-техническэй прогреһы түргэтэтии—партия экономическай политикатын төрүт боппуруоһа.

Интенсификацияҕа тосту хайыһыыны хааччыйыыга, научнай-техническэй прогреһы түргэтэтиигэ партия үлэтин киэҥник тэнитии.

Норуот хаһаайыстыбатын салааларын техническэй реконструкциялааһыны олохтооһун.

реконструкциялааһыны

Общество политическай систематын салгыы сайыннарыыга, бэрээдэги, тэрээһиннээх буолууну уонна дьиссипилинэни бөҕөргөтүүгэ, арыгыта суох олох сиэрин бигэргэтиигэ партия курса.

ССКП—дойду социальнай-экономическай сайдыытын түргэтэтэр иһин норуот бүттүүнүн хамсааһынын тэрийээччи.

Бэрээдэги, тэрээһиннээх буолууну уонна дьиссипилинэни бөҕөргөтүү, арыгыта суох олох сиэрин бигэргэтиигэ Советтар, үлэ коллективтарын оруоллара.

Дьон оруолларын активнай оҥоруу—дойду социальнай-экономическай сайдыытын түргэтэтии булгуччулаах усулуобуйата.

Аан дойдуга эйэни бигэргэтии. Аан дойду түһүлгэтигэр социализм дойдуларын позицияларын бөҕөргөтүү.

Ядернай сэрии кутталын туоратыы—билиҥҥи кэм кылаабынай соруга.

Аан дойду түһүлгэтигэр социализм дойдуларын позицияларын бөҕөргөтүү—бүттүүн эйэни бөҕөргөтүү быһаарыылаах фактора.

Сэрии кутталын утары охсуһууга антиимпериалистическай күүстэри түмүү тылын суолталаах наадата.

БУ ТЕМАЛАР марксистскай-ленинскэй үөрэх араас формаларыгар сүбэлэммиттэрин быһыытынан истээччилэр хас биирдии категорияларыгар сөп түбэһиннэрэн дакылааттар уонна рефераттар, практическай уонна үөрэх сорудахтарын тематикалара ырытыллан оҥоһуллуохтаахтар. Онно истээччилэр политическай уонна экономическай бэлэмнэниилэрин таһыма, производственнай бэлэмнэниилэрин таһыма, производственнай уонна общественнай үлэ характера, чопчу регион уратылара учуоттаныахтаахтар. Бу тематиканан партийнай тэрилтэлэр уонна үлэ коллективтарын иннилэригэр турар социальнай-экономическай соруктары быһаарыыны кытта ыкса сибээстэнэхтээх, истээччилэри үлэ оҥорумтуотун үрдэтии, кэмчилээһин

(Бүтүүтүн 3 стр. көр).

СҮӨҺҮ КЫСТЫГА — УДАРНАЙ ҮЛЭ ФРОНА

Дьөллүбүт түннүктэр, аһаҕас ааннар:..

Аасыт бэйиһиэҕэ Карл Маркс аатынан совхозка сылдьан Төҥүргэстээх фермаҕытыгар 150-ча мөлтөх туруктаах ньирэйдэр туралларын истибиппит. Биһиги төрүөхтэриттэн мөлтөх буоллахтара диэн санаабыппыт. Суох, оннук буолбатах эбит. Сайылыктан көһөн баран быһа түһээхтээбиттэр. Төрүт да ороһу муҥнаахтар, көрүүтэ суох курдук, оҥнорсүүлэрэ ыдырыһан, ойоҕосторо адаарыһан тураахтыыллар, аһыннарыахтыы оҥой-соҥой көрөөхтүүллэр, ынырдык сөтөллөллөр.

Тоһо да күһүскү кэмин иһин хотоҥҥо ньирэй аһатааччылары даҕаны, ыанньыксыттары даҕаны көрсүбэтибит. Дьөллүбүт түннүктэринэн, аһаҕас ааннарынан курас тымныы тыал көҥүл күүлэйдиир. Комплекс ылаһын тухары тиргиниэн сытар ТСМ лиэнтэтин ханаалатыгар өрөһөлүү ноһуом мунньуллубут. Ону таһырдьа быраҕыахтаах механизация үлэлээбэккэ кур кииниэ баттатан турар.

Комплекс таһыгар көөнньөрбө оҥорооччу сылдьар Василий Петрову көрүстүбүт. Кини КР-300 оһоҕу тигинээччи оттубут. Онто ууга-хаара эргийэн бидиилибит. Хотоҥҥо барар турба дьөллүбүтүгэр сылаас паар тыргыччы тэбэр. Көөнньөрбө оҥорооччу сотору-сотору ойон таҕар:

—Уолаттар, атмосфераҕа абыска тиийдэ. Хайдах буолабыный, ханнык кыраны эрийэбиний?—диэн сваркалыы сылдьар дьонтон ыйыт да ыйыт буолар. Кини оттоон ходуһаттан сотору таабыта кэлбит, инструктаж, субэ-арыы диэн ылбатах.

Комплекс механига Максим Константинович Седалищев үгсэ тоһуйда:

—Трактор бүгүн саҥа кэллэ. Ол иннинэ ыыппыт

Биһиги рейдэбит

трактордара алдьаныан тоҥнүбүттэ. Бу сыарҕабыттан өрөмүөннээн бүтэрбит буоллаар, кур киибитин таһаарыа этибит. Ол эрэ кэнниттэн ТСМ-ыт үлэлииригэр-үлэлээбэтин билэр кыахтаныахпыт.

Үүт астыыр хоско түҥнүк суох, араабата сиргэ сытар. Үүт кутуллар иһиттэ сууллубатах. Кыһыл муннук остуола быылыынан бүрүллүбүт, стендалар куорк-лаҥкы түспүттэр. Көрдөөн-хордоон ыам дневнигин буллубут. Онтон көрдөххө, бастакы бириэдэ 96 ынаҕы ыыр эбит. Ыйы 16-с чыыһылатыгар 452,2, 17-гэ—526, 18-гэ—409; оттон 19-с чыыһылаҕа сарсыардааҥы ыамҥа 219 кг үүт ыамныт. Ыам таҥнарыы түһүүтэ улахан эбит. Иккис биригээдэ дневнига эмиэ иткин көрэһэлиир.

Бу комплекска ньирэй көрөөччү Дмитрий Ильич Старостины сураһан дьиэтигэр тиийдибит. Онуоха кини ньирэйдэргэ иткин аһалыгы саҥардыы тэриийэри түбүгүрэн эрэллэрин, отторун бирдии килограмы биэрэллэрин, ону даҕаны атын кыбыыттан сүгэн аҕалалларын, кур кии сайыны быһа ыраастамматаҕын, хотону иттэр система оттулла илигин, комплексы кыттта таҥнга туттуллубут корм-цех баара быйыл даҕаны олохха киллэриллибэтэҕин, ааҕан субурутар. Биһиги иттэн тон-таһаа хотоҥҥо түүнкэри-күннэри үргүттэрэ турар ньирэйдэр хаһан өрүһүллүөх муҥнара буолла?!

Комплекс тас көстүүтэ ыһыллыыны-тоҕуллуу у у'н у кэрэһэлиир: тэлгэһэҕэ үс сиргэ чөмөхтөммүт комбикорм сабыыта суох туран ардахха ылларбыт; эрэх бурдуктаах куулар ыһыллан иччэҕэй киирэ батары түһэн сыталлар, түрүнэнэ түбэһиэх сиргэ сүөкэммит. Итти барыта комплекса (бэртээхэй капитальнай тутуу эбит), отэрүнэн хаһаайыныны илин сыстыы батаҕын кэрдэрэр.

Кулаадымаҕа ветврач Тамара Семеновна Шестакованы бороосулартан анализ ыла сылдьарын көрүстүбүт. Кини итин аһылык ньирэйдэргэ оҥоһулла илигин, хотон тымныытын, ньирэйдэр сөтөллөллөрүн кэпсиир. Сайылыктан киирэн баран эргэ Төҥүргэстээх хотонугар үс ньирэй өлбүт. Эбии аһылык олус кэмчитик бэлэмнэнэр.

Быйыл хотоҥҥо 150-ча төрүүр тиҥэһэ уонна биир иччээ тыһаҕас кыстыахтаах. Хотон эргэрбит ньирэй турар отто муостата бэрт кыратык саҥардыллыбыт. Күттүөннээх өрөмүөн барбатах. Тиҥэһэ сүөһү турар оттүн өһүүтэ суулар кутталлаах. Хотон даҥа диэн сүөһүн кэриитэ, сэбиргэхэлэринэн ыйдаҥаран турар. Даҥ кутаары буор аҕалбыттара сытар. Түннүктэр эмиэ аһаҕастар. Былырыын манна сүөһү кыһыныэн өлүүтэ улахан этэ диэллэр, быйыл даҕаны араҕарах. Сатаатар мөлтөх туруктаах ньирэйдэри эмтиир-томтуур профилактическай пуун бу хотоннорго хайаларыгар даҕаны тэриллибэтэх.

Куула куол фермаҕытыгар тиийдибит. Федор Васильевич Леонтьев хотон иһигэр КР-300 оһоҕу оттооору кэлэн олорор. Пожарнай надзор госинспекциятын представителэ көрөн баран бу оһоҕу оттору бобон пломбалаан барбытын, бригадьыир А. М. Кардашевскай пломбатын тоҕу тардыбыт уонна кинини булгуччу отуй диэн бирикээстээбит.

—Кэбис, доҕор, бобуллубут дии,—дэһэбит.

—Оттон мин хайдах үлэлээн хамнас аахсабыный оччоҕо, ээ. Оһохпун оттуом этэ буоллаҕа,—Леонтьев бэрдимэт. Кини итин курдук оһоҕун иннигэр муҥнара, толкуйга түһэ хаалла.

Өрөмүөн манна олох барбатах. Дневниктэр кэпсиилэринэн, үүт ыама түһэ турар. Фермаҕа ынах кэлбэккэ ыаммакка хаалар түбэлтэтэ элбээбит. Ыйы 19 чыыһылатыгар Валентин Седалищев уон үстэн—үһүн, Матрена Гуляева уонуттан—түөрдүн, Елена Дьячковская икки эрэ ынаҕы ыабыттар.

Фермаҕа бу күһүҥҥү былдьаһыктаах күннэргэ кыстыгы тэрийсэн тиритэ-хорута сылдьар салайааччы, ыанньыксыт баарын көрсүбэтибит. Дьиҥэр, общественнай сүөһү кыстыгын дьылҕата бу күннэргэ быһаарыллыахтаах.

А. ВАСИЛЬЕВА,
ветстанция начальнига,
С. ПОПОВ,
хаһыат анаал. корр.

НЭДИЭЛЭТЭЭҔИ ҮҮТ ЫАМА

(Балаҕан ыйын 14—20 күннэринээҕи сводка)

Совхозтар, отделениелар	Ынах	Күннээҕи надой, үүт (ц) 1984 с.	Күннээҕи надой, үүт (ц) 1985 с.	Күннэ туттарыллар үүт (ц)	Күннэ фураж ынах. (кг)
Карл Маркс	497	22,0	31,2	31,0	5,0
Субуруускай	767	34,0	35,8	24,2	4,2
Хатылы	388	14,0	14,5	13,6	3,5
Болтоҥо	379	20,0	21,3	10,6	4,9
Эрилик Эристиин	1440	81,0	72,9	72,8	4,3
Хоптоҕо	428	18,0	20,0	19,0	3,8
Хадаар	296	22,0	18,0	16,0	5,7
Хайахсыт	391	21,2	20,0	19,0	4,4
Чакыр	325	19,7	14,9	18,8	4,5
«Чурапчы»	1176	42,2	42,8	42,0	3,0
Сылан	554	20,0	25,0	25,0	3,4
Килэҥки	316	11,0	9,8	9,0	2,6
Арыылаах	296	11,0	8,0	7,0	2,5
«Мындаҕаайы»	796	48,5	54,1	53,0	5,8
Болугур	440	28,0	31,0	31,0	6,0
Соловьев	329	20,5	23,1	22,0	5,6
«Мугудай»	1146	42,0	53,5	53,0	4,1
Мугудай	588	25,0	26,0	26,0	4,0
Чаппара	323	—	12,0	12,0	3,0
Толоон	230	—	15,5	15,0	6,2
Оройуон үрдүнэн	5795	—	290,3	276,0	4,2
1984 сылга	6093	269,5	—	254,0	3,7

Тыа хаһаайыстыбатын управлениета.

МЕХАНИЗАЦИЯ КӨДЬҮҮҺЭ

Навигация үгэнэ. Архангельскайдааҕы муора португар уонунан аа'быллар улахан уйуннаах лесовозтар уонна контейнеровозтар, танкердар уонна сухогрузтар сүөкүүллэригэр итинэннэ таһаҕаһы ылыыга тураллар. Манна тимир суолунан Норильскай металлурдарыгар, Ямал геологоразведчиктарыгар, хоту дойду балыксыттарыгар уонна табаһыттарыгар тиэрдиллиэхтээх таһаардар уонна оборудованиелар быыстала суох кэлэллэр.

Порт бары оройуоннарыгар комплекснай коллективтар үлэлииллэр. Кинилэртэн үгүстэрэ биригээдэнэн бэдэрээккэ сылдьаллар. Манна хас биирдии механизатор-докер икки-үс идэлээх, үрдүк квалификациялаах. Онон үлэҕэ бэйэ-бэйэлэрин суохтаһан туран хаалбаттар.

Тиэйэр-сүөкүүр үлэлэр технологиялара түпсэрыллар. Докердар уонунан портальнай, стреловай, нэһэ сылдьар авто' уонна тимир суоллааҕы уста сылдьар краннарынан, модун кыахтаах контейнердарынан, сүүһүнэн автопогрузчиктарынан уонна автомашиналарынан сэбилэниллээхтэр. Портка тиэйэр-сүөкүүр үлэлэри кэлимник механизациялааһын 95 бырыһыаҥҥа тэҥнэһэр.

Снимокка: Экономия оройуон механизатор-докердара (снимокка) сыл саҕаланыаҕыттан Арктикаҕа уонунан тыһыынча тонна таһаҕаһы былааны таһынан ааттардылар.

ССТА фотохроникета.

Холобур оҥостор дьоммут

ИДЭҔЭ БЭРИНИИ

Байэтэ сөбүлээн, талан ылбыт идэтинэн умсугуйан туран, олохxо туох эмэ туһаны аҕалар сыаллаах үлэлээбит-хамсаабыт дьон аҕыйаҕа суохтар. Оннук дьоннортон биирдэстэринэн Чурапчытааҕы оҕо музыкальнай оскуолатын баян кылааһыгар учуутала Андрей Петрович Гоголев буолар.

Кини төрөөбүт-үөскээбит Бүлүүтүттэн баяннист буолар баҕалаах Якутскайдааҕы музыкальнай училищеҕа үөрэнэ кэлбитэ. Училищеҕа кини итии идэни баһылыырыгар талааннаах, кэрэ билиилээх учууталлар күүс-көмө буолбуттара.

Андрей Петрович училищены 1959 сыллаахха ситиһиилээхтик бүтэрэн биһиги оройуоммутугар оҕо музыкальнай оскуолатыгар директорынан анаммыта. Оччолорго саҥа тэриллибит оскуоланы сүһүөҕэр туруоруугa үгүс түбүгү көрсүбүтэ. 11 сыл устата директордаан баран, кэлин баян кылааһын учууталынан үлэлээн ал бах ыччаты байэтэ таптыыр идэтигэр үөрэттэ.

Андрей Петрович 30-ча сыл устата туустаах үлэтин тас оттүнан оройуон культурнай олоҕор ылыылар баары үлэлэргэ салайааччы, кыттааччы бышытыгнан элбэх сыратын биэрэн кэллэ. Оройуон культурата сайдарыгар кини киллэрбит кылаата кырата суох.

Андрей Петрович үтүө суобастаах айымньылаах үлэтэ Саха АССР Культура министерствотын, ССКП райкомун, райсовет исполкомун, исполком культураҕа отделын, профсоюз райкомун Бочуоттаах грамоталарынан бэлиэтэммитэ. Өрдүк күнду наҕараадаҕан кинилэх иһилиэнньэ истиҥ ытыктабыла, махтала буолар. Айылҕабыла дьоно, доҕотторо, табаарыстара кинини өссө иллээх дьиэ-кэргэн амарах сүрэхтээх аҕатын быһыытынан билэллэр.

Үлэлиир коллектива Андрей Петрович Гоголевы бу күннэргэ бочуоттаах сынньалаҥҥа атаарда. Кини, Үлэтин кэнникэтигэр итиччэ үһүн кам устатыгар икки эрэ бэлиэтээһин оҥоһуллубутун курдук, судургутук, чэпчэкитик үлэлээтэ.

Баҕарабыт эйиэхэ, Андрей Петрович, олоххор дьолу-соргуну, чэгиэн-чэбдик доруобуйаны.

М. ОЛЛОНОВА,
оскуола директора.

ССКП ис уонна тас политикатын ССКП КК муус устардааҕы (1985 с.) Пленумунан туруоруллубут тирээн турар проблемаларын туһунан

(Бүтүүтэ. Иннин 2 стр. көр).

режимин бөҕөргөтүүһ научнай-техническэй прогресы түргэтэтии баар резервлэрин активнайдык көрдөөһүҥҥэ уонна туһаҕа киллэриигэ туһаайыах тустаах. ССКП Программатын саҥа редакциятын уонна 1986-1990 сылларга итиэннэ 2000 сылга диэри кэмнэ ССРС экономическай уонна социальнай сайдыытын сүрүн туһаайыыларын бырайыактара бачаттомиттэрин кэнна занятиелар итин докумуоннар ис хоһооннорун дириҥник көрдөрүөхтээхтэр.

Сүбэлэммит темалары үөрэтии истээччилэри партия XXVII съеһиҥ матырыйааллары активнайдык ылынаалларыгар бэлэмниргэ көмөлөһөр аналлаах.

Комментатор колонкалара ●

СААТТААХ ОСТУОЛБАҔА

Таатаҕа аан дойдутааҕы сууйка Холбоһуктаах Штаттары утары Никарагуа көтөхпүт буруйдааһыныгар туоһулар көрдөрүүлэрэ түмүктэннэ. Аан дойдутааҕы суут ычыктыбыллаах органа аасыйт сыл муус устарыгар көрсүлэйбүт буруйдааһыныгар түмүк быһаарыыны ылаа ыыаах биирдэ. Онно Вашингтоннааҕы администрация «Контрас» контрреволюционнай бандатын сүүрдэрэбин, үөрэтин, сэбилээбин уонна Никарагуаҕа ыытыы, хонуунан, муоралар уонна салгыннааҕы сэбилэниилээх сабыта түһүүлэри оҥорууһуна, күһү туттуу уонна күүһүнэн эттэйүү, нэһилиэгэ ороспуу, портары блокадалааһын итинник миналааһын, судоонан сылдьыһыы уонна эргиэн коргулун принциптэрин кэһии суолунан Никарагуаны утары биллэриллибэтэх сэриини ыытарын иһин буруйданар. Бэйэтин бэйэтэ дьаһанар Никарагуаны утары АХШ государственнай терроризм политиката үгүс киһи өлүүтүгэр тиийэр, материальнай алдьатыыларга тиэрдэр. Никарагуа экономистара Вашингтон оростуоннуктуу дьайыыларын оҥорбут хоромньулара биллиин 300 мөлүйүөн доллардаах сыаналаналлар.

Никарагуа правительствотын көрдөһүүтүгэр эппиэттээн аан дойдутааҕы суут, АХШ-тан кинини американскай республиканы утары нуорҕаллаах дьайыыларын тохтоторун кэлин дойдутааҕы бырааба принциптэринэн бобуллубут бойманнай уонна бэйэлэниинэ тэҥнээхтэлиибит дьайыыларынан» кини бэйэтин бэйэтэ дьаһаныы уонна политическай туттулуга суох буолуутун кэһэрин тохтоторун модьуйан туран, итинник дойдуну көмүскүүр быстах бирдэмэлээх дьаһаллар туттарынан быһаарбыта. Суут эрэсиэһиитин тоҕоргэ сорунууга тэҥнэстэйбытын кэннигтэн Вашингтоннаҕы администрация эксэ бэйэлээхтэн Киин Америка Ханнык баҕарар государствотын кытары мөккүөрдэргэ аан дойдутааҕы суут компетентэтин билиниэрин кэлтэйдээ гостото. Холбоһуктаах Штаттар итэ кэннигтэн, ХНТ бу дьоһуннаах органын быһаарыыларын толорууну тоҕоо туран, кинин быһаччы бойкоттоһугга туруна. Ол эрээри аан дойдутааҕы суут күтэйиилиэ бэриммэтэ, дьыланы көрүүнү Холбоһуктаах Штаттар кыттыылара суох салгаата.

Таатаҕа тиһох истиилэригэ тыл эппит Никарагуа бэрэстэбиитэллэрэ АХШ агааһынын уонна үүйэ турар эрээһиитин кээмэйэ кээлин турарын, гражданскай нэһилиэнньэ эртотугар үгүс ахсааннаах өлүү сүтүү, дойду экономикатыгар оҥоһуллар баһаам хоромньулар түстарынан саҥа чуолкай даннайдары аҕаллылар. Никарагуачы утары быһаччы сэбилэниилээх агрессияҕа АХШ общественнай ой-санаатын болоҥҥу көрүүлэрин түһүнэн сууйка тыл эппит ЦРУ уруккү үлэһитэ солодоох үлэһитэ Д. Макмайкл кэпсээтэ.

Вашингтон, официальнай делегаттара Никарагуаҕа «террористар оҕороллору» уонна Никарагуа Киин Америкаҕа терроризм иһин эппиэтинэһин сүгэрин курдук дойдохтууллар. Никарагуа республикатын президенэ Д. Ортега АХШ администрациятын бэйэтин буруйдааһыннарын Гаагатааҕы аан дойдутааҕы сууйка киллэрэригэр этэ. Ол тылын баран Үрүҥ дьиэҕэ оннук дакаастааһыннаах, билэн турар, суохтар. Вашингтон тоҕо бу сууттан куттанарый, тоҕо хайдах эмэ гынан бэйэтин агрессиятын, Никарагуаҕа государственнай терроризм политикатын аан дойду урдунэн саралаабараттан күүскүн сатыырый? Бары мөккүөрдээх боппуруостары кэнсистэн сууттарынан быһаарар иһин турар Никарагуа норуота бэйэтин Ийэ дойдута туттулуга суох буоларын, революция ситиһиилэрин көмүскүүр иһин бэйэтин харыстаабакка охсуһар. Ким эйэни уонна норуоттар көҥүллэрин күндүтүк саныыр киһи бука бары Никарагуа дьонун кытары.

Р. СЕРЕБРЕННИКОВ,
ССТА ырытааччыта.

«Витославлицаҕа» бырааһынньык

НОВГОРОД. «Витославлицы» мас зодчество музейыгар фольклор уонна норуот уус-уран дьарыктарын үгэс буолбут бырааһынньыга ыытыллынна. Манна көрдөөх частушкалар, ырыалар эргэ диэри дуорайдылар, үгүгүү ансамбллары былыргылыы таҥныбыт кыттыылаахтара хоровордарга эргичиҥнээтилэр. Кэрэччүлэр хараҕыттарын ортотугар кэрэ дьарҕаалаах көбүөрдэр уонна нарын куруһубалар тэрээн таҕыстылар. Сап хатар, таҥас өрөр станоктар иннилэригэр олорон эбээлэр итиэннэ сиэннэр бэйэлэрин искусстволарын көрдөрдүлэр.

Снимоктарга, Мошенскай оройуоннааҕы Культура дьиэтин хора көрдөрөр;

М. Н. Белонина (уҥа диэки) уонна А. И. Карташева — Валдайскай оройуон Новотроицкайдааҕы Культуратын дьиэтин фольклорнай хорун кыттыылаахтара.

А. Овчинников фотота.
ССТА фотохроникета.

Егор МАКАРОВ.

ТОЛЯ ТРАКТОРА

Кэпсээн

Толя аҕата Дьөгүөр, совхоз биир бастыҥ тракторига, сүөһүгэ эбии аһылык буолар күөх массаны үүннэрииннэн дьарыктанар. Аҕата үлэтиттэн кэллэр эрэ уолчаана аттыгар баар буолар, түһээччи уонна дьоһуннаах туран трактор көлүөһэлэрин, фараларын көрөр истэр. Ыйытар боппуруоһа эрүүтүн биир буолар:

— Аҕаа, көлүөһэҥ бүгүн алдьаммата дуо? Уотуҥ сырдык ини? — ыйыта-ыйыта хоруй көрдөөн кылаҥхалаан көрөн ылар.

— Бүгүн алдьамматаа. Үчүгэйдик үлэлээтибит, — диэн аҕата сыдайбыт куолаһынан хардарар. Уонна тракторы тыыннатыгар саратаат дьиэтигэр киирэр.

Уолчаан бэрт кыра сааһыттан техникаҕа убаммыта. Трактор чааһын аатыгар-суолугар тиийэ билэр буолбута.

Толя билигин оскуолаҕа үөрэнэр. Үөрэҕэр түйгүн. Техническэй куруһуокка сылдьар. Аналлаах суруналлары сурутан ылан ааҕар. Трактор чаастарын, араас чертежтары оҥортуур, аҕа-сүттүү үөрэнэр. Итинник дьарыктаныыта кинини «МТЗ-80» трактор макетын оҥорорго тиэрдибитэ. Макет кырдьыга даҕаны элус табыллыбыт этэ. Биирдэ үөрэнэр доҕотторо бэркэ диэн сөргэн көрөллөр уонна ыйыталлар:

— Аҕаҥ тракторыттан, дуо, туугунаа атыннааҕый? Үчүгэй эбит дии?

— Атына диэн арай кыра эрэ, — уолчаан доҕотторунаан тэҥҥэ күлэн сатаарыйар.

Толя бу үлэтин хайдах саҕалаабытай? Бастатан туран, трактор чертеһун оҥорбута. Ол эрэ кэннит тэн биирдэ трактор кабинатыгар, мотуорунугар, түнүктэригэр, турбаларыгар ылсан үлэлээбитэ. Чаастары оҥоруутун бүтэрэн баран дьэ холбооттоһуннга, «монтажтааһыныга», турумнута. Улахан түбүгү кэлин келүөһэлэрин көрдөөһүнүгэр көрүттэ. Онтун доҕоруттан Пасличтан булан үөрдэ көттө. Үрүт үөһэ баһыыбаа боҕотун түһэрдэ.

Толя баҕа санаата олоххо киирэн, этэргэ дылы, котуон кынатта эрэ суох сылдьар. Дьиктитэ баар, өссө саҥаны, өссө үчүгэйи оҥорор баҕа үүйэ-хаайа тутан киирэрэ. Биир оннук санаа Толины буолбута билдиннэтэ. Кинин оҥу бу күннэргэ олоххо киллэрэрин туруна сылдьар. Бурдук ыһар сеялканы оҥоруохтаах. Онно сөптөөх матырыйаалы булла. Сороҕор табыллар, сороҕор табыллыбат түгэннэр хаиҥа барыахтарай, баллар. Толя дьүккүөрдээх үлэһиҥ буолан биэрдэ. Сороох чаастарын хас да төгүл оҥортоото...

Уолчаанга бүтэй үөрүүннэн манньыыныт көһүтүүлээх күнэ дьэ үүннэ. Сеялка — балам буолла! Толя сеялкатын тракторыгар холбоон көбистэ, онто бааһыната үлэлии сылдьар аҕатын тракторын курдук хаамыытынан бардаҕа үһү! Табаарыстара Толяны саҥа ситиһиинэн эҕэрдэлээтилэр.

Техническэй ой-санаа абылаҥнаах эйгэтигэр бастакы хардыыны оҥорбут Толя, баҕар, аҕыйах сылынан тракторы айан таһаарар конструктор идэтигэр үөрэниэҕэ. Дьоҕур — бу киһи олоххо бааһа диэн мэйиэҕэ эппэтэр ээ. Туох барыта кыраттан саҕаланар.

Редактор А. Е. ЧИЧИГИНАРОВ.

Сибээс үлэлэригэр бастайааннай үлэҕэ экономист наада.
Үлэлиир баҕалаахтар кэлэн кэпсэтиҥ.
Администрация.

«Мугудай» совхоз Чыаппаратааҕы отделениетын салалтата, Бахсы сельсоветын исполкома үлэ ветерана

НОВГОРОДОВА Варвара Егоровна

уһун ыарахан ыарыыттан өлбүтүнэн оҕолоругар, аймахтарыгар кутурҕаннарын тиэрдэллэр.

ОТУТУС СЫЛЛАРДААҔЫ ТРАКТОРИСТ

Отутус сыллар саҕаланыыларыттан механизатор, бүөйүн Василий Николаевич Скрябин туһунан кэпсээнни баҕардым.

Кини Толайга төрөөбүтэ. Аҕата сүт сыллар тэбиилэригэр күһэтэрэн Нам оройуонун маҥнайгы Хомустаахтар киирэн олохсуйбута. Манна саҥа тэриллибит «Кыһыл салаа» колхозка Николай Александрович улахан уолун Баһылайы кытары чилиэнинэн киирбитэ.

Василий Скрябин сүүрбэтин саҥа туолбут үөрэнэтэ сылдьар үчүгэй майгылаах, үүрбүт-туппут курдук эттээх-сииннээх оҕо уҥуохтаах уол этэ. Кинилэр кырыс уонна оһорбо сирдэри хоруталлара, күннэри-түүннэри тракторларыттан арахсыбакка сылдьан үлэлииллэрэ. «Фардзон» трактор алдьаныытыгар быһыллара, ол чааһын оҥорор, почуйа олорор буолааччылара. Техниканы кэрэ иник тыа дьонугар трактор оҕургу икки лэмехтээх булууту соһон иһэрэ, ыһыгыраайан тыаһаан-уһаан сүрдээх. Үгүс киһи уонна биһиги кыра оҕолор куттанан чугаһаабат, ыраахтан сонурҕаан туһа көтөр буолларбыт. Василий Скрябин 1936 сылга дойдутугар Чурапчыга тахсан МТС-ка салгыы Дьабыылаҕа үлэлии сылдьара. Итиэ сайын от ыйын бүтүүтүгэр кини бэбиэскэ тутаат, дьиэтигэр тиийбэккэ да эрэ, Чурапчыга, түмэр пуунгга, быһа киирбитэ уонна «фронка бардым» диэн кэргэттэригэр илдьиттээбитэ.

Ким да умнуллубат, туох да умнуллубат

1938 сылтан Василий Николаевич трактористарга бириигэдьиирдээбитэ. Кини үөрэххэ дьулуурдааҕа. Оскуола партатыгар олорботоҕо эрээри ааҕарга, суруйарга бэйэтэ үөрэммитэ. Оннук дьулуурдаах буолан Якутскайга трактористар бириигэдьиирдэрин курсугар үөрэххэ ыыппыттара. Хомойуох иһин, ити кэмҥэ бырааҕа Арамаан, колхозка ферма бириигэдьиринэн үлэлии сылдьан, хомолтолоохтук өлөн, ситэ үөрэммэккэ төннөн тахсыбыта.

Хара дьайдаах немецкэй фашистар биһиги Ийэ дойдубутугар саринан саба түспүт кэмнэригэр Василий Николаевич Карл Маркс аатынан колхоз кииниигэр тракторыстаабыта.

1942 сыл саҥатыгар Василий Николаевич кэргэнигэр ыыппыт суругар, Урал сорҕутун өттүгэр байыаннай заводка танка оҥоһуутугар үлэлии сылдьарын, дорооҕулайта үчүгэйин, фронка ыытыллары көрдөһүү түһэрэн быһаарыытын күүтэ сылдьарын туһунан суруйбут этэ. Ити сыл муус устарга Николай Александрович аатыгар сурук кэлбитэ. Уолунуун биирдэ үлэлээбит табаарыһа ыыччалаан суруйбут. Баһылай Сибиирь дьонугар тэриллибит батальоҥҥа киирэн фронка барбытын билбэрбит этэ. Итиннэн кэнники Баһылайтан сурах-садьык кэлбэтэҕэ.

Аҕата Николай Александрович уола ханна тиийэн өлбүтүн эбэтэр сураҕа суох сүппүтүн билбэккэ сылдьан, уола эргиллэн кэлэригэр эрэлин сүтэрбэт этэ. Кини 1945 сыллаахха Тологэ Даркылаах алааһыгар олорон өлбүтэ...

Фашистскай Германияны кыайыы сүүрбэ сылын туолуутугар «Якутяне на фронтах Великой Отечественной войны» диэн историческай наука кандидата Дмитрий Дмитриевич Петров дьоҕус кинигэтэ бэчээттэммитэ. Ити кинигэ 17-с страницатыгар маннык суруллубут: «...В бою под Тулой участвовали из Чурапчинского района колхозники Фома Софронович Хоютанов, Илья Николаев, Егор Аммосов и Василий Скрябин. Последний здесь же погиб».

Василий Николаевич Скрябин ити курдук кыыс гас буолан баран дьонугар-сэргэтэ туһалаах чаҕылхай олоҕу олорон ааспыта...

Е. ВЛАДИМИРОВ.
Тиксии.

БИҺИГИ ААДЫРЫСПЫТ: почтовай индекс 678700. Чурапчы с. Карл Маркс уул. 12. ТЕЛЕФОННАРБЫТ: редактор—21-332, отделлар—21-265, уопсай 21-505.

«Саҥа олох» («Новая жизнь»)—орган Чурапчинского райкома КПСС и районного Совета народных депутатов Якутской АССР.

Индекс 54907. Газета выходит по вторникам, четвергам и субботам на якутском языке. Объем 1 печ. лист. ЧУРАПЧИНСКАЯ РАЙОННАЯ ТИПОГРАФИЯ. с. Чурапча ул. Карла Маркса 12. Тираж 3465
№ ЗАКАЗА 116.